

NOVETAT BIBLIOGRÀFICA

Valls i Carol passen llista als contes i als personatges de la tradició oral

Abadia de Montserrat publica 'Llegendes d'Andorra', exhaustiu recull de 54 relats populars

A. L.
ESCALDES-ENGORDANY

Quatre temporades enre, Alvar Valls ja va omplir un forat monumental, incompreensible a aquestes altures, amb la publicació del *Diccionari Enciclopèdic*. Ara hi torna –a quatre mans amb Roser Carol– amb *Llegendes d'Andorra*, una obreta allunyada potser de l'ambició conceptual del *Diccionari* però que arriba a temps de cobrir una altra llacuna bibliogràfica clamorosa: l'únic tractat anterior sobre la literatura de tradició oral a casa nostra és el títol homònim coordinat per Ricard Fiter, publicat al 1966 per Edicions Andorranes i –naturalment– avui intrometible. Després d'això, el silenci. Fins ara, és clar, que Publicacions de l'Abadia de Montserrat ha inclòs el Principat a la col·lecció Contes i Llegendes.

L'obra de Valls i Carol arriba a les llibreries a fi de mes, i constitueix no només una ampliació –els 26 relats recollits al volum del 1966 s'han duplicat, i són ara 54–sinó també, i probablement sobretot, una actualització al llenguatge i al gust literari del moment. Els autors, diuen, han desterrat el vocabulari tronat, l'olor de resclosit de tants reculls d'aquestes característiques. S'ha acabat allò de començar el relat amb fórmules com ara *Heus ací que una vegada...*: «N'hem volgut fer una reelaboració literària adequada als nostres dies, amb un llenguatge senzill despulrat de floritures i, sobretot, d'aquell to arcaic i ampul·lós que fins fa ben poc solia envernissar les narracions llegendàries negant-los el dret a la modernitat».

¿Quin és el repertori que han passat pel lífting dels autors? Valls i Carol han agrupat les 54 llegendes en vuit blocs temàtics: *El mite de Carlemany i altres llegendes del temps anitc*; *Llegendes devotes i miraculoses*; *Bruixes i dimonis, fades i encanteris*; *Èssers i fets fantàstics*; *Amors i desamors*; *Feres de muntanya*; *Herois i antiherois*, *Tresors i riqueses*, i *Històries facecioses*. Hi són les canòniques –L'argolla de Carlemany, La Verge de Meritxell, La Dama Blanca d'Auvinjà, Els tres soldats, El buner d'Ordino, L'ossa d'Encamp...– però on l'obra destapa tota la seva potencialitat és precisament

► La Dama Blanca i el Rei Moro, una de les llegendes recollides al llibre.

TONY LARA

Poca èpica, molta lírica i unes engrunes de Verdaguer

► Sostenen els autors que el corpus llegendari «sintetitza els trets essencials que han conformat la col·lectivitat». I en el cas andorrà ens topem amb una ànima col·lectiva més preocupada pel dia a dia que per les grans gestes: «L'èpica de les grans muntanyes contrasta amb el tirat més aviat líric de la majoria de contalles, protagonitzades per persones d'arreu de poble. De fet, els relats heroics són més aviat escassos en un país que des del segle XIII ha viscut sense el flagell de la guerra». A to amb aquesta èpica lírica, Valls i Carol han inclòs al recull dues referències verdaguerianes: L'estany d'Engolasters i els quatre fragments del Canigó on Gentil i Flordeneu sobrevolen glorio-soament el país.

en el recull de les menys transitades, des dels *Amants del roc de la Forca* –l'única, per cert, recollida de font oral– fins al *Fantasma de cal Pardo*, *L'aparició de la Massana* i *La llum de la Cortinada*. Val a dir que *Llegendes d'Andorra* és fruit més d'un treball de biblioteca que no pas de camp. ¿El motiu? «S'ha perdut la cadena de transmissió oral. Amb prou feines queden padrins que hagin sentit explicar aquestes històries de viva veu. Així que hem hagut de recórrer a l'escassa bibliografia existent».

EINA D'INTEGRACIÓ // Tampoc no ens hem d'enganyar: l'imaginari andorrà repeteix els temes, personatges i arguments de les comarques veïnes, amb proliferació de menairons –en altres llocs, joanets, martinets, boiets, falugues, gambosins i cerdets–, verges i sants que es resisteixen a deixar la cova on són trobats, amors tràgics que acaben en suïcidi d'un dels membres de la parella (o de tots dos), i pobres a qui ningú dona almoïna i que oculten un Jesucrist que cobrarà complida venjança. ¿Quin sentit té recopilar històries fantàstiques a l'era de l'ebook? «No és una tasca inútil. Les llegendes no són narracions històriques però sí que formen part de la història com a expressió i testimoni de l'imaginari col·lectiu. Són una eina per comprendre l'ànima d'un poble. Una eina d'integració i d'autoreconeixement». A partir d'ara, ja no hi ha excusa per no conèixer-les. ≡